

международно задължение стои на първо мѣсто т. н. Брюкселска Декларация отъ 1874 г. въ която чл. чл. 23—34 третира тая материя. По-късно то намира мѣсто и въ дветѣ Хагски Конференции (1899 и 1907 г.) въ т. н. Хагски Правилникъ чл. чл. 4—20.

Въпроса за пленниците е билъ сжщо предметъ на изучаване и на разни научни асоциации, като напр. тая по междунар. право поместено въ т. н. Оксфордски Наръчникъ отъ 1880 г. чл. чл. 61—88; Американскитѣ Декларации и пр. пр.

Освенъ това въ повечето държави въпроса за третирането на военно-пленниците е уреденъ и съ постановления по вътрешното законодателство. Така, за България вж. Правилникъ за военно-пленниците отъ 1915 год. (Обнар. въ Запов. по В. Вѣдомство № 548 отъ 26. IX. 1915 г.). Сжщо чл. чл. 261, 262, и 269 отъ Военно-Наказ. Законъ.

1.- *Понятие.* Въ съвременото право пленничеството се счита само като средство за лишаване отъ свобода на отдѣлнитѣ лица или групи взимащи участие въ военнитѣ действия на страната на прогивника.

Понеже съ пленяването се цели, не само намаляване количествената сила на противника, но сжщо и качественото му подценяване. — дезорганизиране войскитѣ му, затрудняване продоволствието и пр. съ цель намаляване на боевата му способностъ следва, че понятието военнопленникъ обгръща не само лицата заловени непосредствено, като воюващи на полесражението, но и всички, които иматъ предназначение да улеснятъ неприятеля въ неговата акция.

За това, както въ Брюкселската Декларация, така и дветѣ Хагски Конференции е прието да се считатъ за военнопленници и ония заловени лица или групи, които придружаватъ боевитѣ части, сопомагателнитѣ войски: инжинерни, итендантски и пр. Обратното съ лицата, които следватъ една армия безъ да взиматъ каквото и да е преко или косвено участие въ действията ѝ напр. кореспондентитѣ на вестницитѣ, фотографите, маркитанти и пр. Споредъ Америк. Инструкции чл. чл. 49 — 50; Брюкс. Деклар. чл. 34 и Оксф. Нар. чл. чл. 21—22, тѣ не могатъ да бждатъ задържани освенъ за известно време, до като трае военната операция на дадено мѣсто и до колкото това го изискватъ целитѣ на операцията (вж. Хаг. Правилникъ чл. 13). Лекаритѣ, санитаритѣ, носачитѣ, свещеницитѣ не могатъ да бждатъ третираны като военнопленници — Ж. Конв. отъ 22. VIII. 1864 г. допълн. презъ 1868 г. чл. 1; Оксф. Нар. чл. 14 — 15.

Често пжти въ театъра на военнитѣ операции действуватъ партизантски отряди и други въоръжени групи и отдѣлни лица, било въ помощъ на неприятеля или пкъ съ цель на разбойничество. Поради това, задължително е редовнитѣ войски да бждатъ облечени униформенно и да носятъ съответнитѣ за армията имъ знаци. Отъ друга страна лекаритѣ, санитаритѣ и пр. трѣбва да носятъ на ржката си отличителенъ знакъ. Последниятъ е международно приетъ — върху бѣло поле червенъ кръстъ. Всички ония, които бждатъ заловени безъ спазване на показанитѣ отличителни бѣлези не могатъ да се ползватъ отъ правата и привилегиитѣ опредѣлени и приети въ казанитѣ международни актове.

Исключени сж отъ военнопленничество невоюващитѣ мирни граждани находящи се въ зоната и тилтъ на военнитѣ действия. Това положение следва отъ принципа, че войната се води не между частнитѣ лица, а между държавитѣ.¹⁾ „Честъта, правото на семейството, живота и собственостъта на индивида, тѣхнитѣ религиозни убеждения, както упражнението на обрядитѣ имъ трѣбва да бждатъ респектирани“ — чл. 38 отъ Брюкс. Декл.; сжщото — чл. 46 отъ Хаг. Правилникъ; Америк. инструкция — чл. чл. 22 и 23 и Оксф. Нар. — чл. 49. Последното важи освенъ за окупиранитѣ неприятелски територии, най-вече за временно заетитѣ, тѣй като историята, е показала, че въ тѣхъ сж най-възможни ексцеситѣ.

2.- *Права и задължения.* Ако на воюващитѣ е признато правото да ограничаватъ свободата на плененитѣ, отъ това не следва, че последнитѣ могатъ да бждатъ лишавани и отъ ония основни права дължими на личността. Военнопленницитѣ трѣбва да бждатъ третираны *хуманно* казва чл. 4 отъ X. Правилникъ. „Военнопленникътъ не може да бжде подлаганъ на никакво мъчение, или страдание, на никакво унижение било подъ форма на репресалия, нито на затворъ, на лишаване отъ храна, нито осакатяване или умъртвяване или на каквато и да е друга варварска обноска“ казва чл. 56 отъ Америк. инструкция. Военнопленницитѣ могатъ да бждатъ затваряни съ цель да се обезпечи сигурността на задържането имъ или пкъ поради провинение на дисциплината въ пленничкия лагеръ“; но, военната имъ честь, вниманието,

¹⁾ Нѣкои автори наричатъ частнитѣ лица *ennemis passifs* напр. Mailler V. — De la distinction des combattants et non combattants comme base du droit de guerre — 1916.